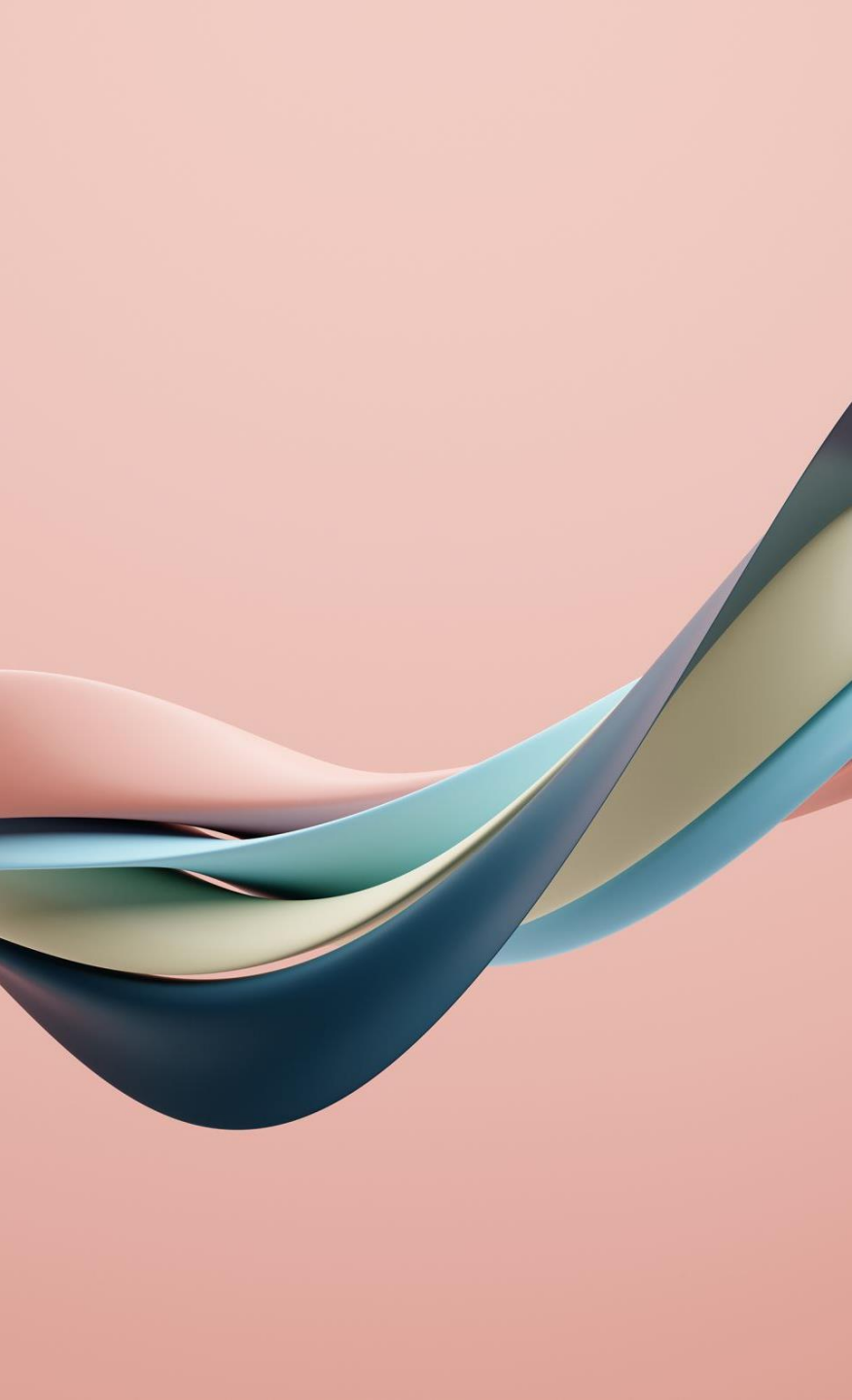

Revolucions Liberais e Nacionalismo no século XIX – 1776- 1871

Historia do Mundo Contemporâneo 1 Bacharelato

José Luis,

A nova paisaxe do século XIX

- O século XIX é o período de transición definitivo do **Antigo Réxime** (baseado no absolutismo monárquico, a sociedade estamental e a economía feudal) ao mundo contemporáneo. Este cambio radical foi impulsado principalmente pola **Ilustración**, un movemento filosófico do século XVIII que promovía a razón, a ciencia e o individualismo. Da man da Ilustración, xurdiron dúas ideoloxías centrais que moldearon os conflitos e os novos Estados:
 - **Liberalismo**: Unha doutrina que defende a liberdade individual, a igualdade xurídica e a limitación do poder do Estado a través dunha **Constitución** escrita.
 - **Nacionalismo**: Unha ideoloxía que pon o foco na comunidade (a nación), que se define por lazos comúns como a lingua, a historia e a cultura, e que loita por ter o seu propio Estado soberano.
-

Liberalismo: características e principios.

- O liberalismo é a base ideolóxica das revolucións que derrubaron o Antigo Réxime. As súas características fundamentais son:
 - **Soberanía Nacional:** O poder non provén de Deus nin do monarca, senón da nación, é dicir, do conxunto dos cidadáns.
 - **División de Poderes:** Para evitar a tiranía e os abusos de poder, o goberno divídese en tres ramas: **lexislativo** (o parlamento, que fai as leis), **executivo** (o goberno, que as aplica) e **xudicial** (os tribunais, que garanten o seu cumprimento).
 - **Dereitos e Liberdades:** Recollidos nas constitucións, garanten a liberdade de prensa, de expresión, de relixión e de reunión.
 - **Economía:** Promove o **liberalismo económico**, baseado na propiedade privada, o libre comercio e a non intervención do Estado nos asuntos económicos, seguindo as ideas de Adam Smith.
-

Nacionalismo: Identidade e símbolos.

- O nacionalismo xorde como un sentimento de pertenza a unha comunidade diferenciada. As súas características principais son:
 - **A Nación como Comunidade:** A idea de que a nación é unha unidade de destino compartido, unida por elementos como a lingua, a historia, as tradicións e, en moitos casos, a relixión.
 - **Símbolos Nacionais:** Para crear e reforzar este sentimento, utilízanse símbolos como a **bandeira**, o himno, o escudo e as festas nacionais, que serven para xerar cohesión e unificar á poboación.
 - **Modelos de Nacionalismo:**
 - **Nacionalismo Disgregador:** Prodúcese en imperios multinacionais (como o Austriaco ou o Otomán), onde as minorías loitan por separarse e crear os seus propios Estados (por exemplo, a independencia de Grecia).
 - **Nacionalismo Unificador:** Ocorre onde pobos cunha cultura e lingua comúns, pero divididos en varios Estados, buscan a unión nun único país (por exemplo, as unificacións de Alemaña e Italia).
-

Revolución Americana:

Contexto e crise colonial

- A Revolución Americana (1776-1783) é o primeiro exemplo práctico da aplicación de ideas liberais. O conflito xurdiu pola tensión entre a metrópole británica e as súas **Trece Colonias** en América do Norte.
 - **Causas Fiscais:** Tras a **Guerra dos Sete Anos** (1756-1763), o Reino Unido quedou cunha enorme débeda. Para cubrila, impuxo novos impostos nas colonias (Lei do Azucre, Lei do Selo, Townshend Acts) sen o seu consentimento.
 - **"No Taxation Without Representation":** A principal queixa dos colonos non era o imposto en si, senón a falta de representación no Parlamento de Londres. Argumentaban que non podían ser obrigados a pagar impostos se non tiñan voz nas decisións políticas.
-

Revolución Americana: O Motín do Té e os intolerables Acts.

- A tensión alcanzou o seu punto máximo coa **Lei do Té (Tea Act)**, que outorgaba un monopolio á Compañía Británica das Indias Orientais, prexudicando aos comerciantes coloniais.
 - **Boston Tea Party (1773):** Como protesta simbólica, un grupo de colonos disfrazados de indíxenas botou ao mar un cargamento de té no porto de Boston.
 - **Intolerable Acts (1774):** O Parlamento británico respondeu con estas leis represivas que pechaban o porto de Boston, restrinxían as liberdades e suspendían as asembleas coloniais. Estas leis foron o detonante final, xa que uniron ás colonias na súa resistencia contra a metrópole.
-

Revolución Americana: Inicio do conflito armado.

- **Lexington e Concord (abril de 1775):** Estas primeiras escaramuzas entre as milicias coloniais e as tropas británicas marcaron o inicio formal da guerra.
 - **Segundo Congreso Continental:** Reunido en Filadelfia, este congreso asumiu o goberno das colonias e nomeou a **George Washington** como comandante en xefe do **Exército Continental**, unha forza militar inexperta, pero cunha forte motivación.
-

Revolución Americana: A Declaración de Independencia.

- **4 de Xullo de 1776:** O Congreso Continental aprobou a **Declaración de Independencia**, redactada por **Thomas Jefferson** e inspirada nas ideas de John Locke.
 - **Principios Clave:** O documento proclamou que todos os homes son creados iguais, con dereitos inalienables como a vida, a liberdade e a busca da felicidade. Tamén afirmou o dereito do pobo a rebelarse contra un goberno tiránico. A Declaración non só consolidou a causa patriota, senón que se converteu nun faro para outros movementos liberais.
-

Revolución Americana: Alianzas clave e puntos de inflexión

- **Vitoria en Saratoga (1777):** Esta vitoria colonial demostrou a Francia que os rebeldes tiñan unha posibilidade de gañar.
 - **Alianza con Francia (1778):** Francia, inimiga histórica do Reino Unido, recoñeceu a independencia e proporcionou unha axuda militar e financeira crucial, incluíndo o envío de tropas e unha poderosa frota naval. España tamén contribuíu, aliviando a presión británica.
-

Revolución Americana: Fin da Guerra e Tratado de París

- **Batalla de Yorktown (1781):** A vitoria decisiva das forzas conxuntas americanas e francesas levou á rendición do xeneral británico Cornwallis.
 - **Tratado de París (1783):** Este acordo de paz recoñeceu formalmente a independencia dos Estados Unidos e estableceu as súas fronteiras.
-

Revolución Americana: Os artigos da Confederación.

- Tras a guerra, os novos Estados uníronse baixo os **Artigos da Confederación**.
 - **Goberno Débil:** Este sistema creou unha confederación de Estados soberanos, cun goberno central moi débil. O Congreso non tiña poder para recadar impostos, regular o comercio ou manter un exército permanente, o que provocou inestabilidade e desorde.
-

Revolución Americana: A Convención de Filadelfia.

- **Necesidade de Cambio:** Ante a inestabilidade, 55 delegados reuníronse en Filadelfia en 1787 para revisar os Artigos, pero acabaron redactando unha nova **Constitución**.
 - **Principios da Constitución:** Estableceu un sistema **federalista**, onde o poder se comparte entre o goberno central e os Estados. Tamén creou un sistema de **"checks and balances"** para garantir a división de poderes e evitar a tiranía.
-

Revolución Americana: A Carta dos Dereitos.

- **Primeiras Dez Emendas (1791):** Para asegurar a ratificación da Constitución, engadíronse estas emendas, coñecidas como a **Carta dos Dereitos (Bill of Rights)**.
 - **Protección das Liberdades:** A Carta de Dereitos limita o poder do goberno federal e garante liberdades fundamentais como a liberdade de expresión, de prensa, de relixión e o dereito a un xuízo xusto, reflectindo o ideal liberal de protección do individuo.
-

Francia: Crise do Antigo Réxime

- Mentres Estados Unidos fundaba a súa república, Francia enfrontábase a unha profunda crise:
 - **Sociedade Estamental:** A sociedade estaba dividida en tres estamentos ríxidos: o **Clero** e a **Nobreza** (privilexiados) e o **Terceiro Estado** (98% da poboación, que soportaba todas as cargas fiscais).
 - **Débeda Real:** As guerras constantes e os luxos da corte de Versalles levaron á monarquía de **Luís XVI** á bancarrota.
 - **Crise de Subsistencia:** Unha serie de malas colleitas provocaron un aumento drástico no prezo do pan, o alimento básico, xerando fame e un gran descontento popular.
-

Francia: Convocatoria dos Estados Xerais.

- **Motivo da Convocatoria:** Para aprobar novos impostos, Luís XVI convocou os **Estados Xerais** en 1789, unha asemblea que non se reunía desde 1614.
 - **Conflito de Votación:** O Terceiro Estado esixiu que se votase **por cabeza** (un voto por representante), xa que o seu número era maior. O clero e a nobreza, en cambio, querían votar **por estamento** (un voto por estamento), o que lles daría a vitoria (dous contra un). Este conflito marcou o inicio da revolución política.
-

Francia: A Xura do Xogo da Pelota.

- **Acto de Rebelión:** Cando o rei pechou a sala de reunións, os representantes do Terceiro Estado reuníronse nun ximnasio (o Xogo da Pelota) e xuraron non separarse ata que Francia tivese unha constitución.
 - **Significado:** Este acto foi a primeira afirmación da **soberanía nacional**, proclamando que a autoridade non residía no rei, senón na Asemblea que representaba ao pobo.
-

Francia: Asalta á Bastilla

- **Revolución Popular:** O 14 de xullo de 1789, o pobo de París asaltou a prisión da **Bastilla**, un símbolo do absolutismo.
 - **Simbolismo:** O evento, aínda que militarmente menor, demostrou que o poder do rei xa non era absoluto e marcou o inicio dunha revolución popular que se sumaba á revolución política da Asemblea Nacional.
-

Francia: O Gran Medo e Abolición de Privilexios.

- **Revoltas Campesiñas:** O medo a unha reacción contrarrevolucionaria estendeuse polo campo, provocando o "Gran Medo", onde os campesiños se rebelaron contra os seus señores.
 - **Decreto do 4 de agosto:** Para acougar as revoltas, a Asemblea Nacional Constituínte decretou a **abolición do feudalismo** e de todos os privilexios da nobreza e do clero.
-

Francia: Declaración dos Dereitos do Home e do cidadán

- **O Documento Fundamental:** O 26 de agosto de 1789, a Asemblea aprobou esta declaración, que establece os dereitos universais e os principios da nova sociedade.
 - **Principios:** O documento proclama a igualdade de todos os cidadáns ante a lei, a liberdade, a propiedade, a seguridade e o dereito de resistencia á opresión, servindo de modelo para constitucións futuras.
-

Francia: A Constitución de 1791

- **Monarquía Constitucional:** A primeira Constitución francesa estableceu unha monarquía constitucional, onde o rei compartía o poder cunha Asemblea Lexislativa.
 - **Límites:** O rei tiña poder de veto suspensivo e o dereito ao voto limitábase a unha minoría de homes ricos (sufraxio censitario).
-

Francia: A Asemblea Lexislativa e a Guerra.

- **Inestabilidade:** A Asemblea Lexislativa estivo marcada pola inestabilidade política e a desconfianza no rei. A fuxida de **Luís XVI** a Varennes en 1791, cando intentou unirse aos seus partidarios, debilitou enormemente a súa posición.
 - **Declaración de Guerra:** En 1792, Francia declarou a guerra a Austria e Prusia, o que radicalizou a revolución e a levou a unha fase máis violenta.
-

Francia: A Convención Xirondina e a República.

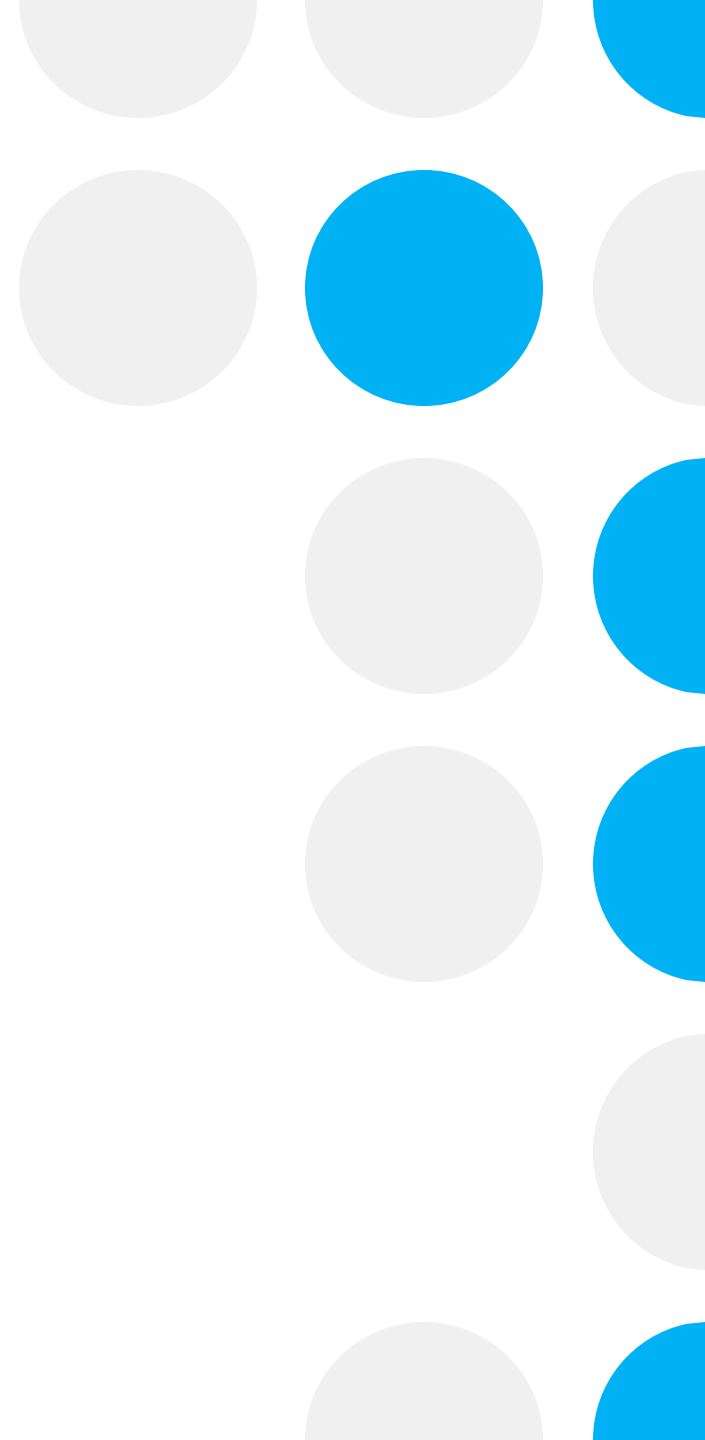
- **Fin da Monarquía:** A derrota nas primeiras batallas e a radicalización política levaron á abolición da monarquía e á proclamación da **República** en setembro de 1792.
 - **Execución do Rei:** En xaneiro de 1793, Luís XVI foi executado na guillotina, un acto que converteu a Revolución Francesa nun evento irreversible.
-

Francia: A Convención Montañesa e o Terro.

- **Ascenso dos Xacobinos:** Liderados por **Maximilien Robespierre**, os xacobinos tomaron o poder.
 - **O Terror:** Instaurouse unha ditadura para salvar a República de ameazas internas e externas. Miles de sospeitosos de contrarrevolución foron executados. O **Comité de Salvación Pública** aplicou políticas de mobilización masiva e control de prezos.
-

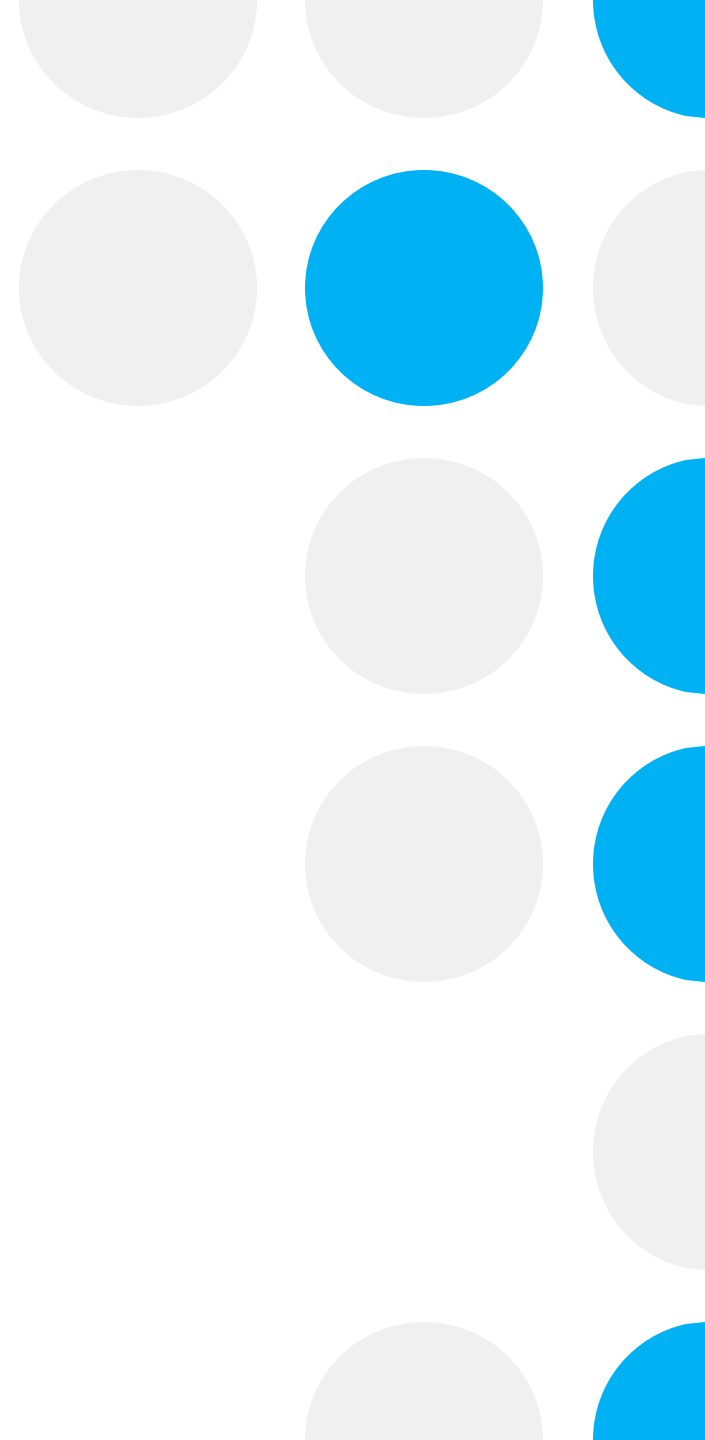
Francia: A reacción Termidoriana

- **Golpe de Estado:** A violencia do Terror acabou por volverse contra os seus líderes. O 9 de Thermidor (xullo de 1794), Robespierre foi derrocado e executado.
 - **Moderación:** A súa caída marcou o fin do período máis radical da revolución e o inicio dunha fase de reacción e moderación.
-

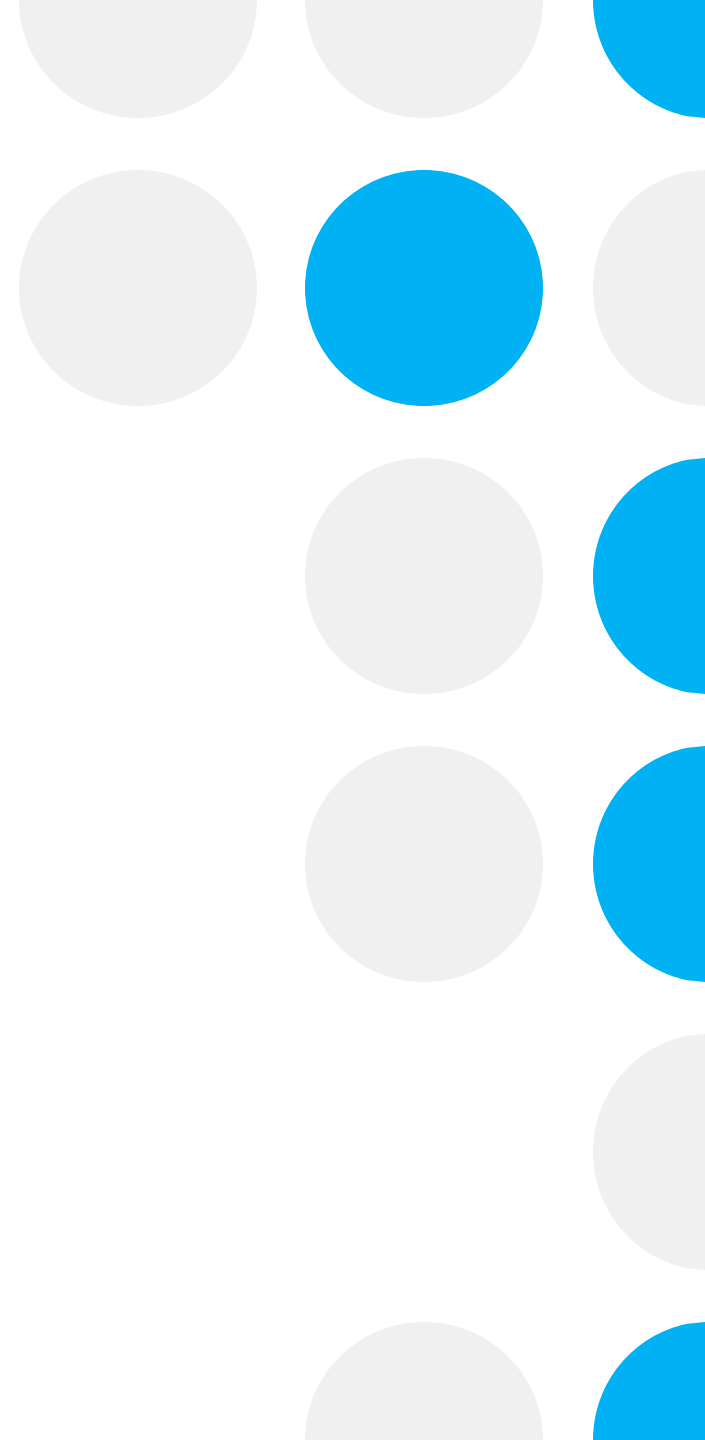
Francia: O Directorio

- **Novo Goberno:** A Constitución de 1795 estableceu un novo goberno, o **Directorio**, composto por cinco membros.
 - **Inestabilidade e Corrupción:** O Directorio enfrontouse a constantes crises económicas e inestabilidade política, dependendo cada vez máis do exército para manterse.
-

Napoleón: O Golpe do 18 de Brumario.

- **Aparición de Napoleón:** A inestabilidade do Directorio, sumada ao prestixio militar de **Napoleón Bonaparte**, creou o escenario perfecto para un golpe de estado.
 - **Consulado:** O 9 de novembro de 1799, Napoleón deu un golpe de estado e estableceu o **Consulado**, un goberno de tres cónsules, no que el se converteu no líder absoluto.
-

Napoleón: Reformas do Consulado.

- **Centralización:** Napoleón reorganizou o Estado con reformas que centralizaron a administración, a xustiza e as finanzas.
 - **Concordato de 1801:** Asinou un acordo co Papa que puxo fin aos conflitos relixiosos e restaurou a paz interior en Francia.
-

Napoleón: O Código Civil

- **Código de Napoléon (1804):** A súa maior contribución foi a unificación das leis francesas nun só corpo legal.
 - **Legado:** O Código Civil consolidou os principios da Revolución (igualdade xurídica, liberdade contractual e propiedade privada) e converteuse no modelo para os sistemas xurídicos de moitos países de Europa e América Latina.
-

Napoleón: Proclamación do Imperio.

- **Emperador dos Franceses (1804):** Co seu poder consolidado e o apoio popular, Napoleón coroouse a si mesmo emperador, creando unha nova dinastía.
 - **Simbolismo:** O seu xesto de autoproclamarse emperador na cerimonia de coroación en Notre-Dame subliñou que o seu poder non viña da Igrexa, senón de si mesmo e da vontade do pobo.
-

Napoleón: Expansión Europea e Estados Satélites.

- **Guerras Napoleónicas:** As súas brillantes vitorias en batallas como Austerlitz, Jena e Friedland permitíronlle estender o seu dominio por Europa.
 - **Exportación das Reformas:** A través de guerras e alianzas, Napoleón espallou as ideas da Revolución e as súas propias reformas administrativas e xurídicas por todo o continente.
-

Napoleón: Erros e derrota.

- **Guerra en España (1808-1814):** A resistencia do pobo español (guerra de guerrillas) e a axuda británica desgastaron enormemente o exército francés.
 - **Invasión de Rusia (1812):** A desastrosa campaña de Rusia, marcada pola estratexia da terra queimada e o rigoroso inverno, dezmou o exército napoleónico.
 - **Derrota Final:** As potencias europeas unidas (**Sexta Coalición**) derrotárono definitivamente en **Waterloo** en 1815, e Napoleón foi exiliado a Santa Elena, onde morrería.
-

Legado da Revolución Francesa e de Napoleón.

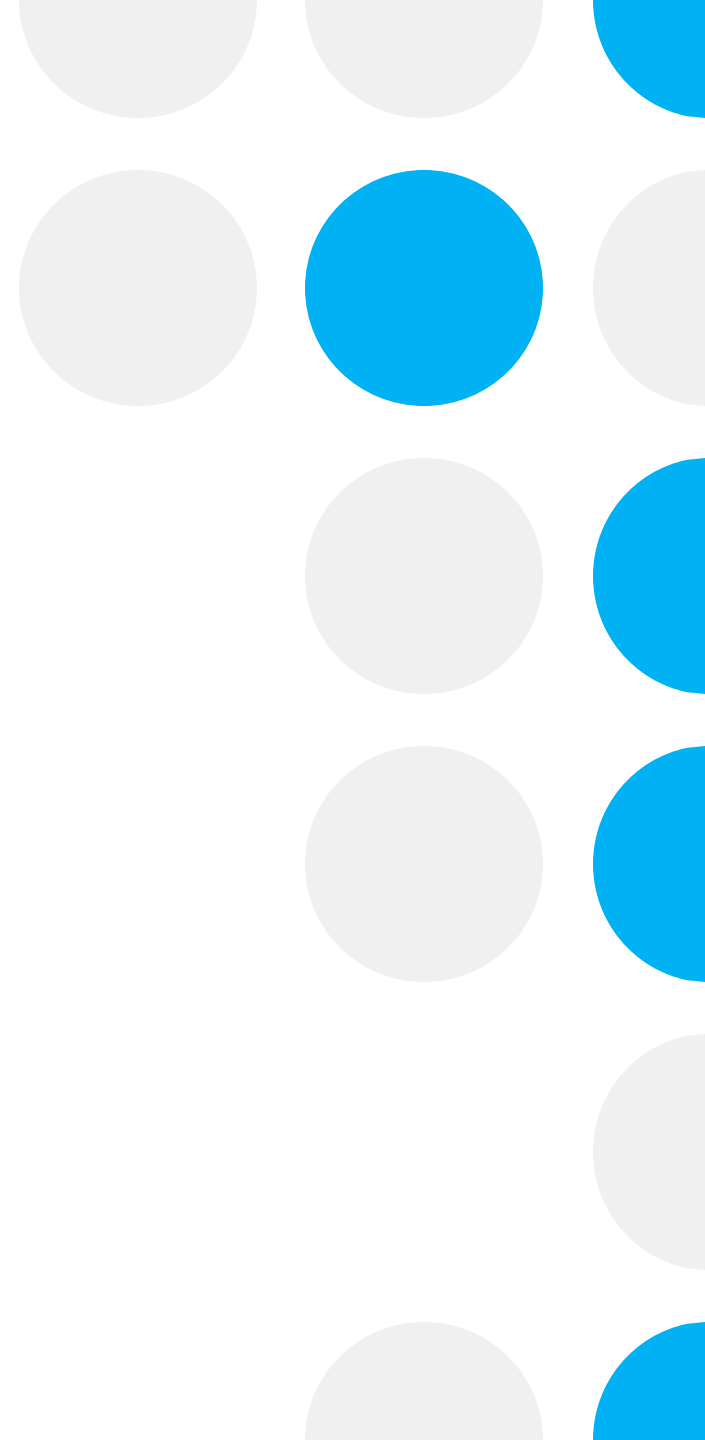
- **Difusión do Liberalismo:** A pesar da derrota de Napoleón, as ideas liberais e nacionalistas xa estaban estendidas por Europa.
 - **Consolidación da Burguesía:** O Código Civil e as reformas administrativas favoreceron á burguesía, que se converteu na clase dominante da sociedade.
-

A Restauración: Principios do Congreso de Viena.

- **Obxectivo:** Tras a caída de Napoleón, as potencias vencedoras reuníronse no **Congreso de Viena** (1814-1815) para restaurar a orde anterior.
 - **Principio de Lexitimidade:** O retorno dos monarcas absolutistas aos seus tronos.
 - **Principio de Equilibrio:** A reorganización do mapa europeo para evitar a hexemonía de calquera potencia.
 - **Principio de Intervención:** A creación da **Santa Alianza**, un pacto entre Rusia, Prusia e Austria, que se comprometía a intervir militarmente para reprimir calquera revolución liberal.
-

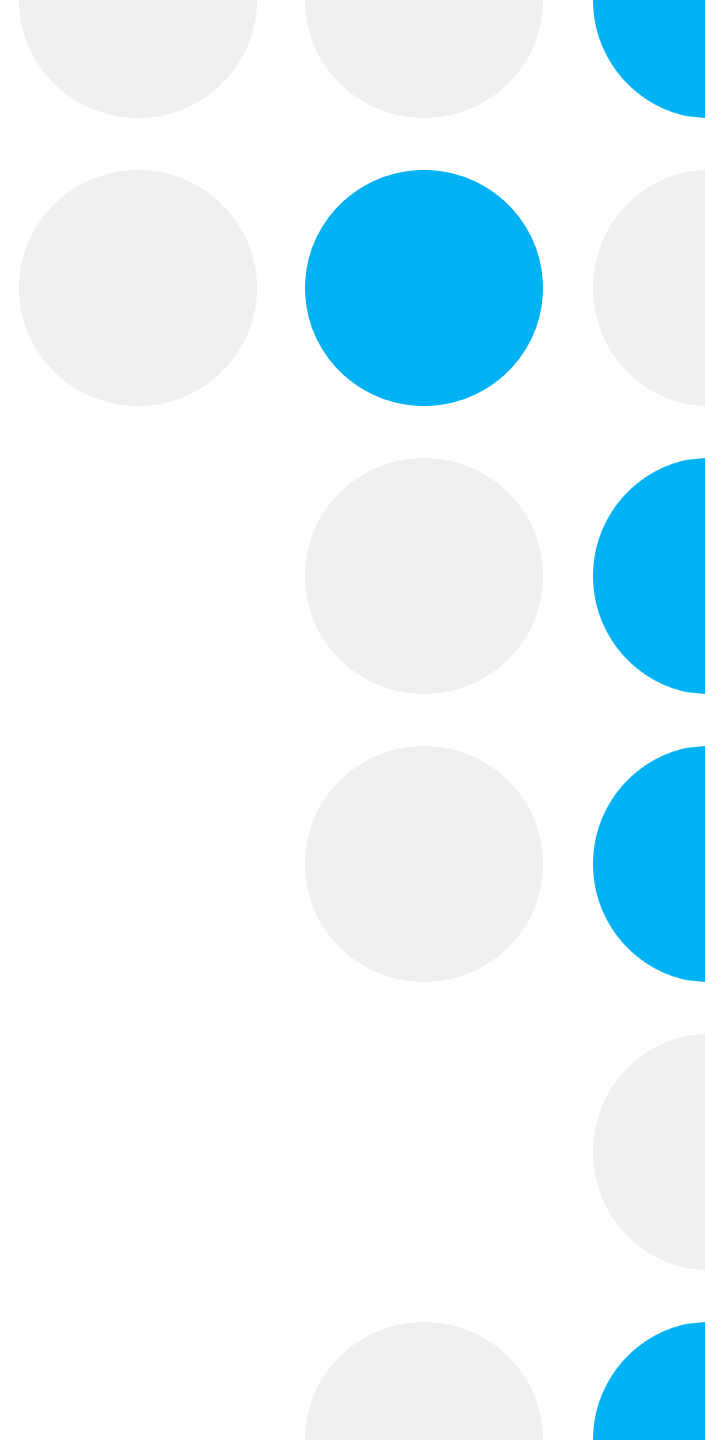
O Congreso de Viena e a reorganización do mapa.

- **Estados Tampóns:** O mapa de Europa redeseñouse para protexer a Francia e evitar futuras agresións, reforzando países fronteirizos como os Países Baixos ou Sardeña-Piamonte.
 - **Creación de Confederacións:** Creouse a **Confederación Xermánica**, unha unión de 39 Estados baixo o liderado de Austria.
-

A Santa Alianza e o Intervencionismo.

- **Unión de Monarcas:** A Santa Alianza foi un pacto ideolóxico e militar para manter o absolutismo e o Antigo Réxime.
 - **Intervencións:** As potencias da Alianza interviñeron para esmagar as revolucións liberais en Nápoles (1821) e, en España, coa entrada dos Cen Mil Fillos de San Luís (1823) para restaurar a Fernando VII como monarca absoluto.
-

As Revolución Liberais de 1820-1825

- A pesar da represión, as ideas liberais continuaron latentes.
 - **España: O Pronunciamiento de Riego** en 1820 obrigou a Fernando VII a restaurar a **Constitución de 1812**, dando inicio ao **Trienio Liberal** (1820-1823).
 - **Outros Focos:** Houbo movementos similares en **Portugal e en Nápoles**. Aínda que moitas destas revolucións foron esmagadas, demostraron que a loita pola liberdade continuaba.
-

As Revolucións de 1830

- A segunda onda revolucionaria tivo máis éxito que a de 1820.
 - **Revolución de Xullo en París:** O pobo francés se rebelou e derrocou ao rei absolutista **Carlos X**, substituíndoo por **Luís Filipe de Orleans**, quen aceptou a monarquía constitucional.
 - **Independencia de Bélxica:** Inspirados pola revolución en Francia, os belgas se rebelaron contra os holandeses e lograron a súa independencia, establecendo unha constitución liberal.
-

As Revolución de 1848: A Primavera dos Pobos.

- A terceira e máis extensa onda de revolucións liberais e nacionalistas.
 - **Revolución en Francia:** O rei Luís Filipe foi derrocado e proclamouse a **Segunda República**.
 - **Expansión por Europa:** As revolucións estendéronse a Alemaña, Italia, Hungría e o Imperio Austríaco, con demandas de constitucións e dereitos nacionais. Con todo, a falta de unidade entre os movementos e a forte represión das forzas conservadoras levaron ao fracaso da maioría.
-

Balance das Revolución (1820-1848)

- **Logros:** As revolucións forzaron a concesión de liberdades, constitucións e a abolición de privilexios en moitos lugares.
 - **Límites:** Non lograron o cambio completo e duradeiro que buscaban, xa que a represión militar e a desunión interna debilitaron os movementos.
 - **Legado:** Con todo, estas loitas sementaron as bases para os grandes procesos de unificación nacional que culminarían na segunda metade do século.
-

Nacionalismo Disgradador (1848-1871)

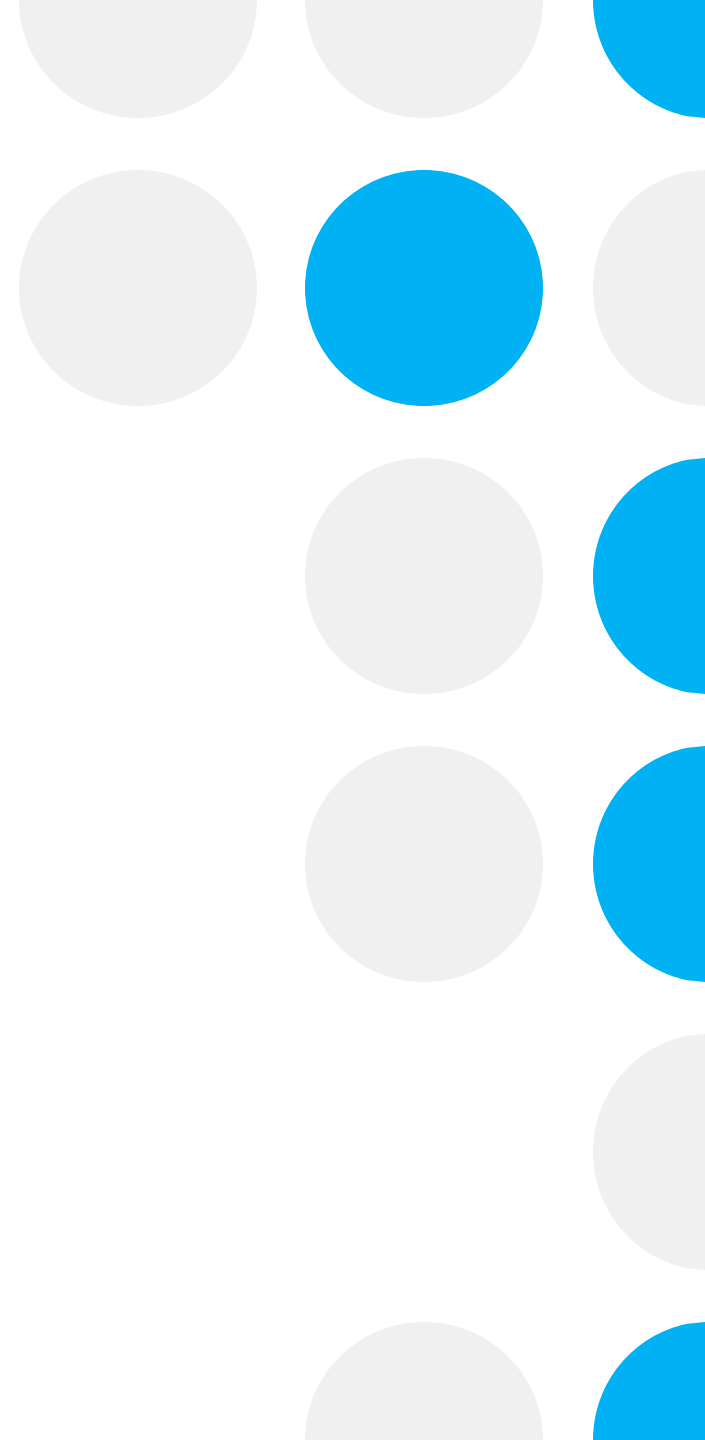
- **Imperios Ameazados:** O nacionalismo foi a principal ameaça para os imperios plurinacionais.
 - **Exemplos:** A **independencia de Grecia** (1829) foi o primeiro éxito. No **Imperio Austríaco**, as minorías (húngaros, checos, serbios) loitaron por unha maior autonomía, creando unha inestabilidade constante.
-

Nacionalismo Unificador (1848-1871)

- **O "Risorgimento" Italiano:** O movemento para unificar os Estados italianos nunha soa nación, liderado por idealistas como **Mazzini** e estadistas como **Cavour**.
 - **O Panxermanismo Prusiano:** O movemento para unir os Estados alemáns, liderado pola poderosa Prusia e o seu chanceler, **Otto von Bismarck**.
-

Unificación Italiana: O Risorgimento e Mazzini.

- **Inicio do Movemento:** O soño da unificación comezou con insurreccións e a propaganda de sociedades secretas como "**A Xove Italia**" de **Giuseppe Mazzini**, que promoveu o ideal dunha república unida.
 - **Piemonte como Líder:** O reino de **Sardegna-Piamonte**, o Estado máis liberal e industrializado da península, emerxeu como o líder do movemento.
-

Unificación Italiana: Cavour e a Diplomacia.

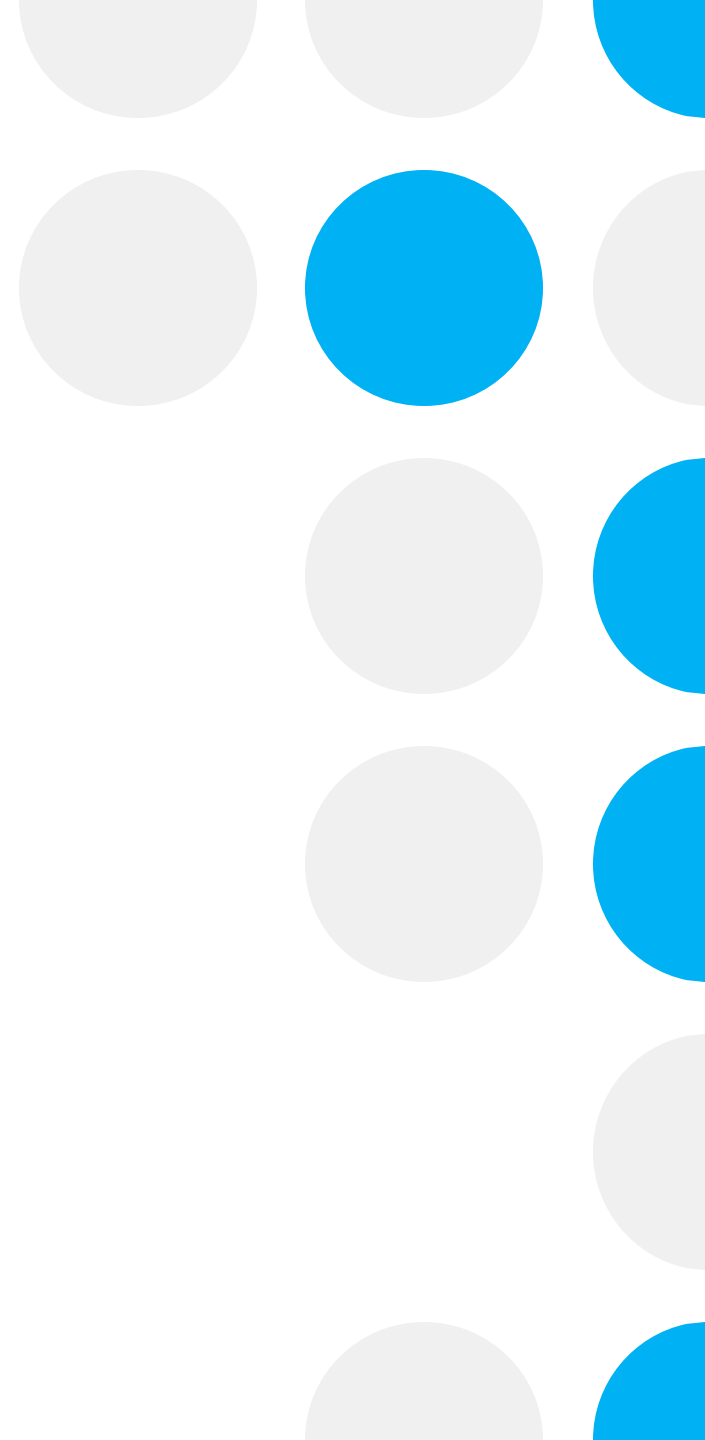
- **Estratexia de Cavour:** O primeiro ministro de Sardeña-Piamonte, **Camillo di Cavour**, usou a diplomacia e as alianzas para lograr a unificación. A súa principal estratexia foi aliarse con Napoleón III de Francia para loitar contra a principal potencia inimiga da unificación, Austria.
 - **Guerra de 1859:** A guerra contra Austria permitiu a Sardeña-Piamonte anexionar a rexión de Lombardía e iniciar o proceso de unificación.
-

Unificación Italiana: Garibaldi e a Expedición do Mil

- **O Heroe Popular: Giuseppe Garibaldi**, cunha pequena forza de voluntarios (os "**camisas vermellas**"), lanzou unha audaz expedición desde o norte ata o sur, conquistando Sicilia e Nápoles.
 - **Proclamación do Reino:** Garibaldi entregou os territorios a **Víctor Manuel II**, o rei de Sardeña-Piamonte, o que permitiu a creación do **Reino de Italia** en 1861.
-

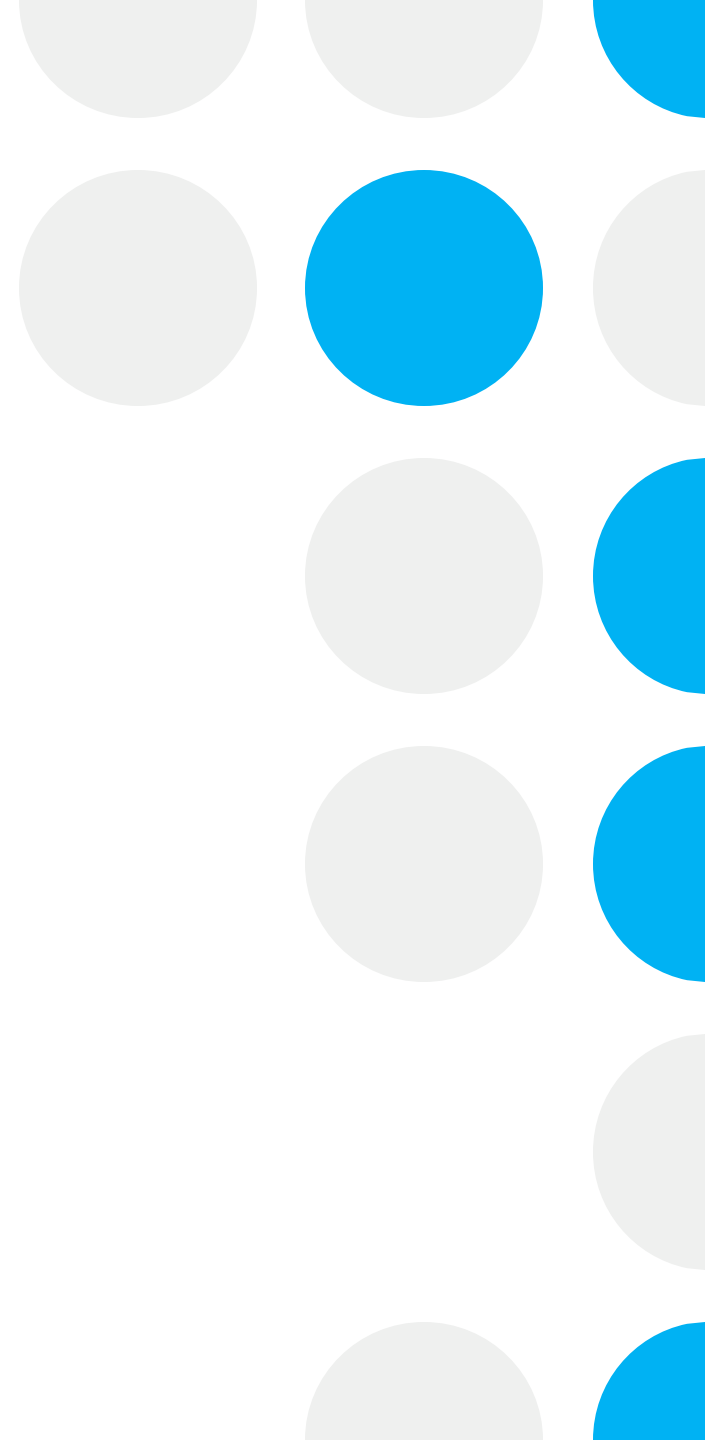
Unificación Italiana: Venecia e Roma.

- **Anexión de Venecia (1866):** Italia aproveitou a guerra entre Prusia e Austria para aliarse coa primeira e obter Venecia como recompensa.
 - **Toma de Roma (1870):** Cando as tropas francesas, que protexían ao Papa, se retiraron para loitar na guerra franco-prusiana, as tropas italianas entraron en Roma. A cidade converteuse na capital de Italia, e a unificación quedou completa.
-

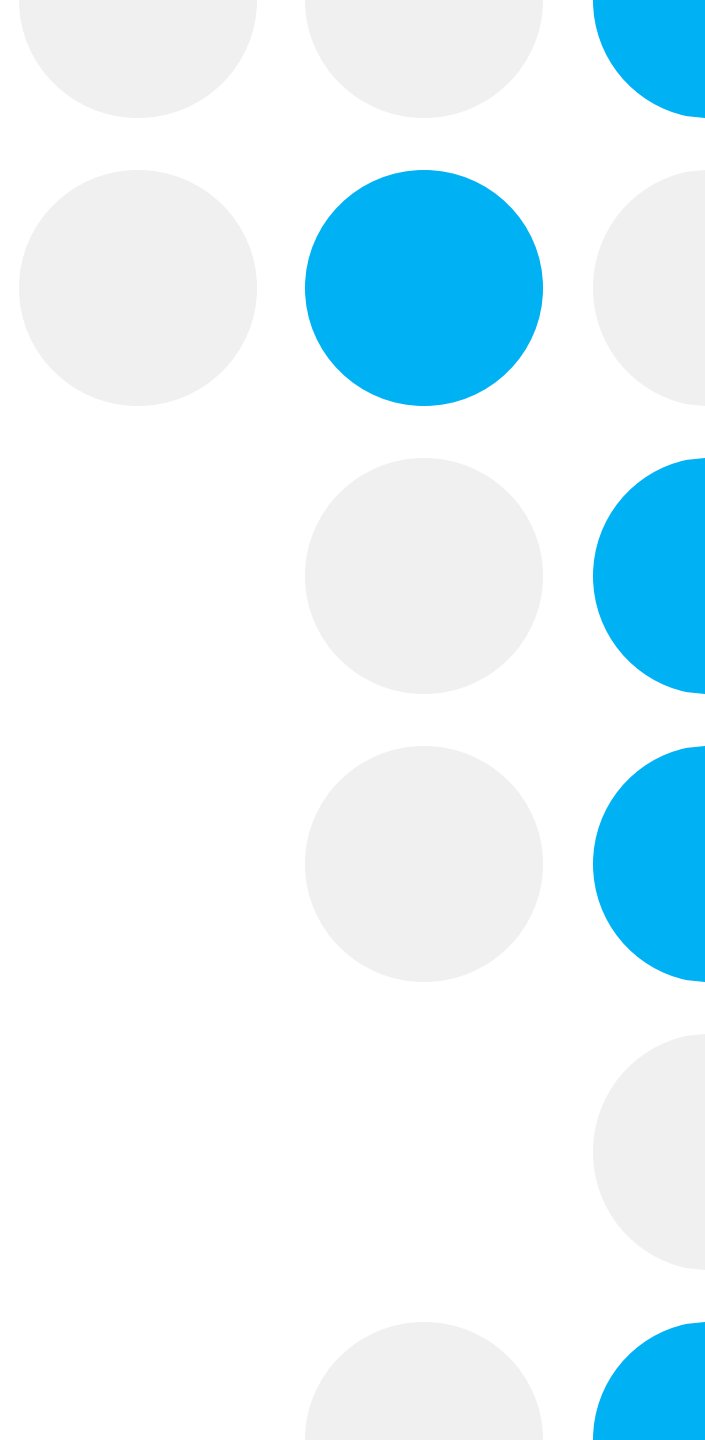
Unificación Alemá: Confederación e debate.

- **Fragmentación:** Tras o Congreso de Viena, os Estados alemáns estaban unidos de xeito moi feble nunha **Confederación Xermánica** liderada por Austria.
 - **O Gran Debate:** O nacionalismo alemán dividíase entre a idea da **Gran Alemaña** (que incluíría Austria) e a **Pequena Alemaña** (sen Austria, baixo o liderado de Prusia).
-

Unificación Alemá: A Guerra dos Ducados (1864)

- **Primeiro Paso de Bismarck:** O primeiro ministro prusiano, **Otto von Bismarck**, iniciou o proceso de unificación cunha serie de guerras. A primeira foi contra Dinamarca, na que Prusia e Austria se aliaron para anexionar os ducados de Schleswig e Holstein.
-

Unificación Alema: A Guerra Franco-prusiana (1866)

- **"Sangue e Ferro"**: A vitoria prusiana sobre Austria na **Batalla de Sadowa** demostrou a superioridade militar de Prusia e excluíu a Austria da futura Alemaña unificada, dando a vitoria á opción da "Pequena Alemaña".
 - **Confederación do Norte**: Prusia liderou a creación da **Confederación do Norte de Alemaña**, o primeiro paso para a unificación final.
-

Unificación Alema: Guerra Franco-prusiana e Imperio

- **Provocación:** Bismarck utilizou unha disputa diplomática (o **telegrama de Ems**) para provocar unha guerra con Francia.
 - **Vitoria e Proclamación:** A rápida vitoria prusiana sobre Francia permitiu a unión dos Estados do sur. O **II Imperio Alemán** foi proclamado o 18 de xaneiro de 1871 no Salón dos Espellos de Versalles, o que simbolizou a humillación francesa e a nova posición de Alemaña como potencia europea.
-

América Hispano-portuguesa: Contexto colonial.

- **Estrutura Colonial:** Os vastos imperios español e portugués en América foron gobernados de forma centralizada, con monopolios comerciais e unha sociedade de castas.
 - **O Sentimento Criollo:** Os **criollos** (brancos nados en América) estaban descontentos pola súa exclusión dos altos cargos administrativos e pola opresión económica da metrópole.
-

América Hispano-portuguesa: Primeira etapa da independencia.

- **Invasión Napoleónica de España (1808):** A crise da monarquía española creou un baleiro de poder en América. Os criollos formaron **Xuntas de Goberno** que, nun principio, xuraron lealdade ao rei Fernando VII, pero que rapidamente se converteron en gobernos de facto.
 - **Primeiras Declaracións:** O **Congreso de Tucumán** en Arxentina declarou a súa independencia en 1816. Con todo, a volta de Fernando VII e o envío de tropas realistas detiveron o proceso.
-

América Hispano-portuguesa: Segunda Etapa.

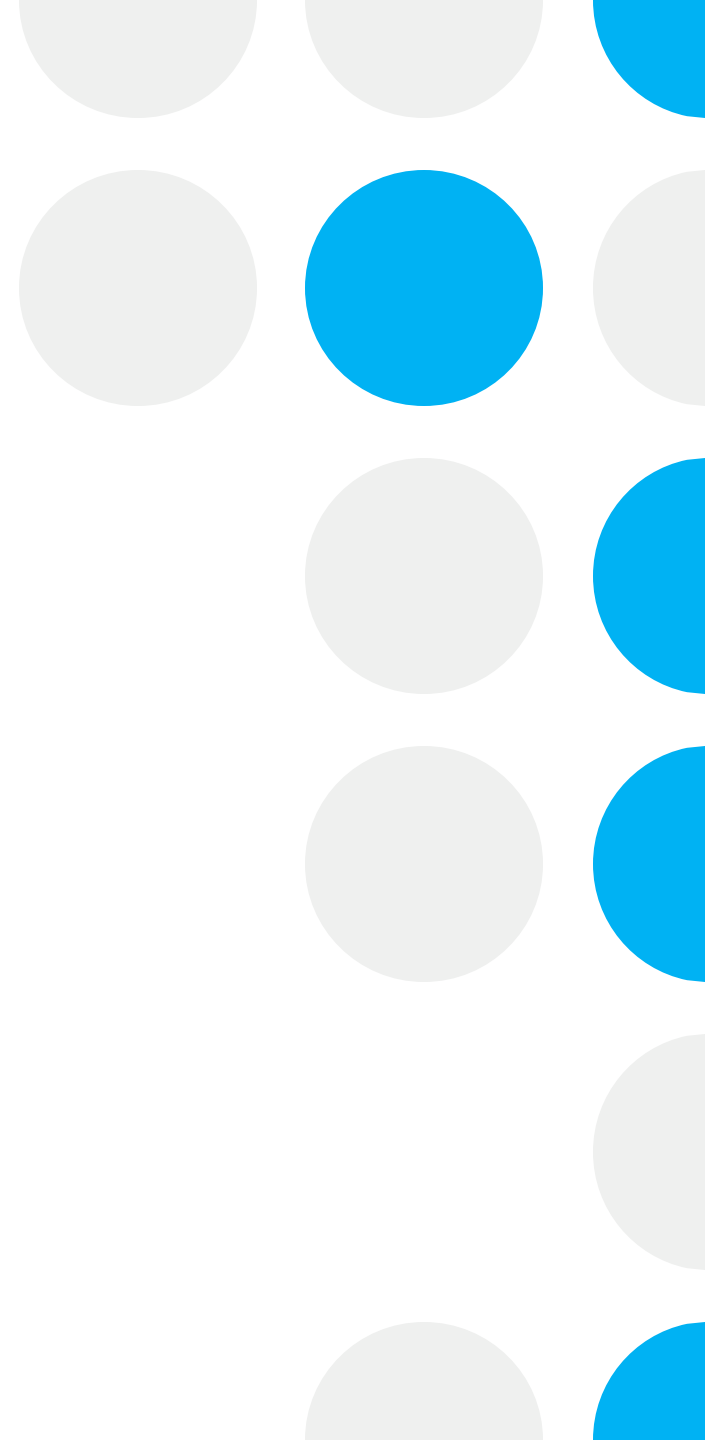
- **Liderado Militar:** A segunda fase foi liderada por dois grandes caudillos militares: **Simón Bolívar** no norte, que liberou a Gran Colombia (Colômbia, Venezuela, Equador e Panamá), e **José de San Martín** no sul, que liberou Argentina, Chile e Peru.
 - **Fin do Dominio Espanhol: A Batalla de Ayacucho** (1824) marcou o fim do dominio espanhol na Suramérica.
-

América Hispano-portuguesa: Consecuencias.

- **Fragmentación:** A pesar do soño de Bolívar de crear unha gran unión, as vastas rexións se fragmentaron en numerosas repúblicas, o que provocou inestabilidade política, guerras civís e conflitos fronteirizos.
 - **Caudillismo:** O poder pasou aos líderes militares (caudillos) que dominaban a política local.
 - **Dependencia Económica:** As novas repúblicas continuaron a ter unha economía baseada na exportación de materias primas.
-

Contexto cultural: O Romanticismo

- **Reacción á Ilustración:** O **Romanticismo** foi un movemento cultural que se opuxo á excesiva énfase da Ilustración na razón.
 - **Principios:** Valoraba a **emoción**, a subxectividade, a individualidade, o nacionalismo e a natureza salvaxe e sublime.
-

Literatura, música e Arte Romántica.

- **Literatura:** Escritores como **Víctor Hugo** e **Lord Byron** exploraron a paixón e os ideais.
 - **Música:** Compositores como **Beethoven, Chopin e Liszt** utilizaron a música para expresar emocións intensas e o orgullo nacional.
 - **Arte:** Pintores como **Delacroix** ("A Liberdade guiando ao pobo") e **Friedrich** utilizaron a arte para representar a loita pola liberdade e a natureza.
-

Ciencia e tecnoloxía na Era das Revolucións.

- **Avances Científicos:** A era das revolucións foi tamén un período de grandes avances. En química, **Lavoisier** sentou as bases da química moderna. En física, **Faraday** e **Ampère** fixeron descubrimentos fundamentais no campo do electromagnetismo.
 - **Innovacións Tecnolóxicas:** A **máquina de vapor** de James Watt foi perfeccionada, impulsando a industrialización e a expansión da rede ferroviaria e do telégrafo, que transformaron o transporte e a comunicación.
-